

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ
ФЕДЬКОВИЧА**

**Кафедра
кримінального права і криміналістики**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан юридичного
факультету

проф. Пацурківський П.С.
26 серпня 2016 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЇ ПРИЧИН ЗЛОЧИННОСТІ»**

Підготовки: МАГІСТРА.

Галузі знань: 08 «Право».

Спеціальності: 081 «Право».

Спеціалізації: кримінальне право, кримінологія та
кримінально-виконавче право.

Факультет: юридичний.

**Чернівці
2016 рік**

Робоча програма дисципліни «Теорії причин злочинності» для студентів за спеціальністю 081 «Правознавство», 26 серпня 2016 року, складена на основі навчальної (типової) програми нормативної частини. Протокол від 26 серпня 2016 року, № 1.

Розробники:

- *доктор юридичних наук, доцент* Нежурбіда Сергій Ігорович

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри кримінального права і криміналістики. Протокол від 26 серпня 2016 року, № 1.

Завідувач

кафедри кримінального права і криміналістики
26 серпня 2016 року

доц. Г.П. Жаровська

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича за спеціальністю 081 «Право». Протокол від 26 серпня 2016 року, № 1.

Голова

науково-методичної комісії
26 серпня 2016 року

доц. С.В. Савчук

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів: 4	Галузь знань: 08 «Право»	Дисципліна за вибором	
Змістових модулів: 2	Напрямок підготовки: 081 «Право»	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання:		1-й	1-й
Загальна кількість годин: 120		Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання:		X	X
Аудиторних: 2 год. / тиждень	Освітній рівень: Магістр	Лекційні заняття:	
Самостійної роботи студента: 6 год. / тиждень		---	---
		Семінарські заняття:	
		30 год.	8 год.
		Самостійна робота	
	90 год.	112 год.	
	Форма підсумкового контролю: залік		

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Теорії причин злочинності» є однією з навчальних дисциплін, викладаються на юридичному факультеті для студентів магістратури. Його викладання заплановане на десятий семестр для студентів V курсу магістратури як денної, так і заочної форм навчання. Вивчення цієї дисципліни пов'язане із необхідністю підготовки висококваліфікованих спеціалістів.

Мета дисципліни полягає у наданні студентам знань про теорії причин злочинності. У зв'язку з цим необхідним є виконання завдань, які полягають у наданні студентам знань про: 1) еволюцію аналізу теорій причин злочинності; 2) філософський напрям теорій причин злочинності; 3) «нетрадиційний» напрям теорій причин злочинності; 4) соціологічний напрям теорій причин злочинності; 5) біологічний напрям теорій причин злочинності.

Основні форми контролю, який полягає в оцінці засвоєння навчального матеріалу:

- усне опитування;
- залік.

Детальна характеристика навчальної дисципліни «теорії причин злочинності» показана у розділах «Сітка годин і тематичний план», «Змістовно-діяльнісна структура модулів», «Компетенції» цієї робочої програми.

СІТКА ГОДИН І ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

НЕ	Назва теми	Денна ФН		Заочна
		К-ть	СГ	ФН
		К-ть	СГ	К-ть СГ
	Модуль 1.			
1.1.	Еволюція аналізу теорій причин злочинності	4		1
1.2.	Філософський напрям теорій причин злочинності	4		1
1.3.	«Нетрадиційний» напрям теорій причин злочинності	6		1
	Модуль 2.			
2.1.	Соціологічний напрям теорій причин злочинності	12		4
2.2.	Біологічний напрям теорій причин злочинності	4		1
	Всього	30		8

ЗМІСТОВНО-ДІЯЛЬНІСНА СТРУКТУРА МОДУЛІВ

№ НЕ	Назва модуля (М) або навчального елемента (НЕ)	Зміст НЕ	Вид занять		Види діяльності та поточного контролю	К-ть балів за вид роботи	Індивідуальні навчально-дослідницькі завдання (ІНДЗ) (за вибором)	Кількість балів за ІНДЗ	Кількість балів за НЕ
			Л	С					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Модуль 1.									
НЕ 1.1	Еволюція аналізу теорій причин злочинності	Еволюція аналізу теорій причин злочинності у XVIII-XIX ст.ст. Еволюція аналізу теорій причин злочинності у XX ст. Еволюція аналізу теорій причин злочинності у XI ст.	-	4	Усне опитування	-		-	8
НЕ 1.2	Філософський напрям теорій причин злочинності	Погляди давньогрецьких філософів, представників Епохи Просвітництва, класичної німецької філософії, сучасної соціальної філософії на причини злочинності.	-	4	Усне опитування	-		-	8
НЕ 1.3	«Нетрадиційний» напрям теорій причин злочинності	Погляди представників «неокласичного», «механістичного», «демонологічного» підходів у поясненні причин злочинів.	-	6	Усне опитування	-		-	14
Всього за модулем 1			-	14					30
Модуль 2.									
НЕ 2.1	Соціологічний напрям теорій причин злочинності	«Соціально-структурні теорії»: теорії аномії/напруження/протиріч; теорії «екологічного» напрямку; теорії культурної девіантності. «Соціально-	-	12	Усне опитування	-		-	5

		процесні» теорії: теорії соціального навчання, теорії контролю, теорії соціальної реакції.							
HE 2.2	Біологічний напрям теорій причин злочинності	Біосоціальні теорії. Біопсихологічні теорії.		4	Усне опитування	-		-	5
Всього за модулем 2			-	16		-		-	30
Всього за модулем 1-2			-	30		-			60
Підсумковий модуль контроль (залік)									40
Всього балів									100

КОМПЕТЕНЦІ З НАВЧАЛЬНИХ ЕЛЕМЕНТІВ

НЕ	Назва навчального елементу	Знати	Розуміти	Вміти
1.1.	Еволюція аналізу теорій причин злочинності	Еволюцію аналізу теорій причин злочинності у XVIII-XIX ст.ст. Еволюцію аналізу теорій причин злочинності у XX ст. Еволюцію аналізу теорій причин злочинності у XI ст.	Сутність процесу безперервних поступових змін в підходах до аналізу теорій причин злочинності у XVIII-XIX ст.ст., XX ст., XI ст.	Характеризувати змін в підходах до аналізу теорій причин злочинності у XVIII-XIX ст.ст., XX ст., XI ст. Проводити дослідження історико-порівняльного характеру.
1.2.	Філософський напрям теорій причин злочинності	Погляди давньогрецьких філософів, представників Епохи Просвітництва, класичної німецької філософії, сучасної соціальної філософії на причини злочинності.	Сутність поглядів давньогрецьких філософів, представників Епохи Просвітництва, класичної німецької філософії, сучасної соціальної філософії на причини злочинності. Їх важливість та цінність в застосуванні у майбутній практичній діяльності.	Застосовувати отримані знання в процесі виявлення причин злочину та його умов та пропозиції заходів з їх нейтралізації у практичній діяльності.
1.3.	«Нетрадиційний» напрям теорій причин злочинності	Погляди представників «неокласичного», «механістичного», «демонологічного» підходів у поясненні причин злочинів.	Сутність поглядів представників «неокласичного», «механістичного», «демонологічного» підходів у поясненні причин злочинів. Їх важливість та цінність в застосуванні у майбутній практичній діяльності.	Застосовувати отримані знання в процесі виявлення причин злочину та його умов та пропозиції заходів з їх нейтралізації у практичній діяльності.
2.1.	Соціологічний напрям теорій причин злочинності	Вихідні положення «соціально-структурних теорій» причин злочинності: теорій аномії/напруження/протиріч; теорій «екологічного» напрямку; теорій культурної девіантності. «Соціально-процесні» теорій причин злочинності: теорій соціального навчання, теорій контролю, теорій соціальної реакції.	Сутність, переваги і недоліки вихідних положень «соціально-структурних теорій» причин злочинності: теорій аномії/напруження/протиріч; теорій «екологічного» напрямку; теорій культурної девіантності. «Соціально-процесні» теорій причин злочинності: теорій соціального навчання, теорій контролю, теорій соціальної реакції. Їх важливість та цінність в застосуванні у майбутній практичній діяльності.	Застосовувати отримані знання в процесі виявлення причин злочину та його умов та пропозиції заходів з їх нейтралізації у практичній діяльності.
2.2.	Біологічний напрям теорій причин злочинності	Вихідні положення біосоціальних теорій, біопсихологічних теорій.	Сутність, переваги і недоліки вихідних положень біосоціальних теорій, біопсихологічних теорій. Їх важливість та цінність в	Застосовувати отримані знання в процесі виявлення причин злочину та його умов та

			застосуванні у майбутній практичній діяльності.	пропозиції заходів з їх нейтралізації у практичній діяльності.
--	--	--	---	--

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

НЕ 1.1.

ЕВОЛЮЦІЯ АНАЛІЗУ ТЕОРІЙ ПРИЧИН ЗЛОЧИННОСТІ

1. Еволюція аналізу теорій причин злочинності у XVIII-XIX ст.ст.
2. Еволюція аналізу теорій причин злочинності у XX ст.
3. Еволюція аналізу теорій причин злочинності у XI ст.

Література

1. Brown, Stephen E. (2010). *Criminology: explaining crime and its context. 7th Ed.* Lexis Nexis. - p. 136-207.
2. Нежурбіда С. Етіологія злочину : Теорії, аналіз, результат : монографія. – Чернівці : Друк Арт, 2013. – С. 10-65.
3. Нежурбіда С.І. Еволюція доктринальних поглядів на причини злочинності в період XVIII-XIX ст. // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2015. – № 1(94). - С. 269-277.
4. Нежурбіда С.І. Еволюція аналізу теорій причин злочинності у другій половині XX століття // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. - № 68. – С. 543-549.
5. Нежурбіда С.І. Еволюція аналізу теорій причин злочинності в першій половині XX століття // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. - № 67. – С. 478-484.

НЕ 1.2.

ФІЛОСОФСЬКИЙ НАПРЯМ ТЕОРІЙ ПРИЧИН ЗЛОЧИННОСТІ

1. Погляди давньогрецьких філософів.
2. Погляди представників Епохи Просвітництва.
3. Погляди представників класичної німецької філософії.
4. Погляди представників сучасної соціальної філософії.

Література

1. Нежурбіда С. Етіологія злочину : Теорії, аналіз, результат : монографія. – Чернівці : Друк Арт, 2013. – С. 65-123.
2. Нежурбіда С.І. Причини злочину та злочинності: погляди сучасних соціальних філософів // Проблеми філософії права. Том VIII-IX. – Київ-Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. – 496 с. – С. 249-253.

3. Бачинин В.А. Философия права и преступления. - Харьков: Фолио, 1999. - 607 с.
4. Бачинин В.А. Философия права: Конспект лекций. - Харьков: Консум, 2002. - 368 с.
5. Бачинин В.А. Основы социологии права и преступности. - СПб.: Изд-во С.-Петербургского университета, 2001. - 308 с.
6. Бодрийяр, Жан. Прозрачность Зла. - М.: Добросвет, 2000. - 258 с.
7. Дубнов А.П., Дубовцев В.А. Философия преступности: проблемы криминализации российского общества. - Екатеринбург, Издательский дом «Ява» 1999. - 141 с.
8. Руткевич А.М. Социальная философия Мадридской школы. - М.: Издательство Московского университета, 1981. - 176 с.
9. Поздняков Э.А. Философия преступления. - М., 2001. - 576 с.
10. Нежурбіда С.І. «Етичний ірраціоналізм» як причина злочину: погляди античних філософів 500-300 рр. до н.е. // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 628: Правознавство. - Чернівці: ЧНУ, 2012. – 140 с. – С. 130-135.
11. Нежурбіда С.І. «Просвітницький» напрям теорій причин злочинності: ідея, сутність, наслідки // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 604: Правознавство. - Чернівці: ЧНУ, 2011. – 128 с. – С. 91-95.
12. Нежурбіда С.І. Джон Локк: погляди та причинність злочину // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 597: Правознавство. - Чернівці: ЧНУ, 2011. – 124 с. - С. 107-111.

НЕ 1.3.

«НЕТРАДИЦІЙНИЙ» НАПРЯМ ТЕОРІЙ ПРИЧИН ЗЛОЧИННОСТІ

1. Погляди представників «неокласичного» підходу.
2. Погляди представників «механістичного» підходу.
3. Погляди представників «демонологічного» підходу.

Література

1. Becker, Gary S. (1968). Crime and Punishment: An Economic Approach. *The Journal of Political Economy* 76(2): 169-217.
2. Becker, Gary S. (1980). Privacy and Malfeasance: A Comment. *The Journal of Legal Studies* 9(4): 823-826. 17. Becker, Gary S. (1993). Nobel Lecture: The Economic Way of Looking at Behavior. *The Journal of Political Economy* 101(3): 385-409.
3. Block, M. K. and Heineke, J. M. (1975). A Labor Theoretic Analysis of the Criminal Choice. *The American Economic Review* 65(3): 314-325.
4. Brown, Stephen E. (2010). *Criminology: explaining crime and its context. 7th Ed.* Lexis Nexis. - p. 139-145.

5. Ehrlich, Isaac (1973). Participation in Illegitimate Activities: A Theoretical and Empirical Investigation. *Journal of Political Economy* 81(3): 521-565.

6. Ehrlich, Isaac (1996). Crime, Punishment, and the Market for Offences. *The Journal of Economic Perspectives* 10(1): 43-67.

7. Ehrlich, Isaac and Brower, George D. (1987). On the Issue of Causality in the Economics Model of Crime and Law Enforcement: Some Theoretical Considerations and Experimental Evidence. *The American Economic Review* 77(2): 99-106.

8. Нежурбіда С. Етіологія злочину : Теорії, аналіз, результат : монографія. – Чернівці : Друк Арт, 2013. – С. 123-165.

9. Нежурбіда С.І. «Неокласичний» напрям теорій причин злочинності: погляди американських економістів на причини злочину // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 636: Правознавство. - Чернівці: ЧНУ, 2012. – 140 с. - С. 118-123.

10. Нежурбіда С.І. «Неокласичний» напрям теорій причин злочинності: погляди Gary S. Becker-а на причини злочину Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 618: Правознавство. - Чернівці: ЧНУ, 2012. – 140 с. – С. 115-120.

НЕ 2.1.

СОЦІОЛОГІЧНИЙ НАПРЯМ ТЕОРІЙ ПРИЧИН ЗЛОЧИННОСТІ

1. Теорії аномії/напруження/протиріч.
2. Теорії «екологічного» напрямку.
3. Теорії культурної девіантності.
4. Теорії соціального навчання.
5. Теорії контролю.
6. Теорії соціальної реакції.

Література

1. Brown, Stephen E. (2010). *Criminology: explaining crime and its context*. 7th Ed. Lexis Nexis. - p. 237-357.

2. Костенко О.М. Культура і закон – протидії злу: Монографія. – К.: Атіка, 2008. – 352 с.

3. Нежурбіда С. Теории социальной реакции как теории причин преступности: анализ исходных положений // Закон и жизнь. – 2013. - № 11/3(263). – С. 128-132.

4. Нежурбіда С. Теорії соціального навчання як «соціально процесні» теорії причин злочинності: аналіз вихідних положень // Вісник Львівського університету. Збірник наукових праць. Серія юридична. Випуск 58. – Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка. - С. 296-303.

5. Нежурбіда С. Етіологія злочину : Теорії, аналіз, результат : монографія. – Чернівці : Друк Арт, 2013. – С. 166-268.

6. Нежурбіда С.І. Теорія соціальної дезорганізації: генезис, основні положення та вплив на кримінологічну думку сучасності // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». Випуск 19. Том 4. – Ужгород, 2012. - С. 75-78.

7. Нежурбіда С.І. Теорія соціальної дезорганізації: проблеми на сучасному етапі розвитку // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». Випуск 20. Частина 1. Том 1. – Ужгород, 2012. - С. 66-69.

8. Скулиш Є.Д., Нежурбіда С.І. Теорії контролю як «соціально процесні» теорії причин злочинності: аналіз вихідних положень // Часопис Київського університету права. – 2014. - № 1. – С. 274-278.

НЕ 2.2.

БІОЛОГІЧНИЙ НАПРЯМ ТЕОРІЙ ПРИЧИН ЗЛОЧИННОСТІ

1. Біосоціальні теорії.
2. Біопсихологічні теорії.

Література

1. Walsh, Anthony; Beaver, Kevin M. (2009). *Biosocial Criminology: New Directions in Theory and Research*. Routledge. – p. 1-90.

2. Нежурбіда С. Етіологія злочину : Теорії, аналіз, результат : монографія. – Чернівці : Друк Арт, 2013. – 432 с. - С. 354-418.

3. Brown, Stephen E. (2010). *Criminology: explaining crime and its context*. 7th Ed. Lexis Nexis. - p. 207-236.

4. Нежурбіда С.І. Генетичний підхід до пояснення злочинної поведінки: сутність практика застосування // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наук. праць. Вип. 682: Правознавство. - Чернівці: ЧНУ, 2013. – С. 115-121.

5. Нежурбіда, Сергій. Злочинна установка // Протидія злочинності: теорія та практика: збірник матеріалів VI Міжвузівської науково-практичної конференції студентів (курсантів), аспірантів та молодих учених (Київ, 16 травня 2014 року). – К.: Національна академія прокуратури України, 2014. – С. 375-378.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Сучасні напрями теорій причин злочинності.
2. Теорія карми в поясненні причини злочину.
3. Ідея божественного провидіння в поясненні причини злочину.
4. Релігійний дуалізм в поясненні причини злочину.
5. Модель «спокуси» в поясненні причини злочину.
6. Модель «одержимості» в поясненні причини злочину.
7. Погляди Платона на причини злочину.
8. Погляди Демокріта на причини злочину.
9. Погляди Аристотеля на причини злочину.
10. Погляди Канта на причини злочину.
11. Погляди Фіхте на причини злочину.
12. Погляди П.І.А.Фейєрбаха на причини злочину.
13. Погляди Гегеля на причини злочину.
14. Погляди на причини злочинності в епоху Просвітництва.
15. Погляди сучасних соціальних філософів на причину злочину.
16. Погляди Давіда Еміля Дюркгейма на причини злочину.
17. Теорія аномії Роберта Кінга Мертона в поясненні причини злочину.
18. Теорія диференційованої можливості в поясненні причини злочину (Р. Клоуард, Л. Охлін).
19. Інституціональна теорія аномії в поясненні причини злочину (С. Меснер, Р. Розенфельд, Г. Том).
20. Теорія загального напруження в поясненні причини злочину (Р. Енью).
21. Теорія соціальних протиріч в поясненні причини злочину (В. Кудрявцев, П. Дагель, В. Номоконов, Я. Гілінський).
22. Теорія міської екології в поясненні причини злочину (Е. Бьорджесс, Р. Парк).
23. Теорія соціальної дезорганізації в поясненні причини злочину (К. Шо, Г. МакКей).
24. Теорія «екології» злочинності (Р. Старк).
25. Інтегрована теорія соціальної дезорганізації рівня общини в поясненні причини злочину (Б. Вейсі, С. Меснер).
26. Основна системна модель злочинності (Р. Бьорзік, Г. Грасмік).
27. Основна каузальна модель соціальної дезорганізації (Ч. Кабрін).
28. Теорія конфлікту культур в поясненні причини злочину (Й.Т. Селлін).
29. Теорія субкультури насильства (М. Вольфганг, Ф. Феракутті).
30. Теорія делінквентних субкультур в поясненні причини злочину (А. Коен).
31. Теорія фокальних культур в поясненні причини злочину (У. Міллер).
32. Теорія соціального натуралізму в поясненні причини злочину (О.Костенко).

33. Теорія диференціальної асоціації в поясненні причини злочину (Е. Саверланд).
34. Теорія диференціального підкріплення в поясненні причини злочину (Р. Акерс, Р. Бьорджесс).
35. Теорія соціального навчання в поясненні причини злочину (Р. Акерс).
36. Теорія стримування в поясненні причини злочину (У. Реклесс).
37. Теорія нейтралізації в поясненні причини злочину (Г. Сайкс, Д. Матца).
38. Теорія «дрейфу» в поясненні причини злочину (Д. Матца).
39. Теорія соціального зв'язку в поясненні причини злочину (Т. Хірші).
40. Теорія «контролю» умисного вбивства (Д. Гіббс).
41. Загальна теорія злочину (Т. Хірші, М. Готтфредсон).
42. Теорія ситуаційної дії в поясненні причини злочину (П.-О. Уікстрьом).
43. Теорія таврування (теорія соціальної реакції) в поясненні причини злочину (Ю. Варга, Г.Г. Меад, Ф. Танненбайм, Е. Лемерт).
44. Теорія групового конфлікту в поясненні причини злочину (Д.Б. Волд).
45. Теорія криміналізації та нормативно-правового конфлікту (О. Тарк).
46. Радикальний напрям в поясненні причини злочину (У. Чамблісс, Р. Зайдман).
47. Теорія соціальної реальності злочину (Р. Квінні).
48. Марксистська теорія в поясненні причини злочину (К. Маркс, Ф. Енгельс).
49. Теорія злочинності й економічних мов (У.А. Бонгер).
50. «Нова класова теорія» в поясненні причини злочину (О. Костенко).
51. Теорія економічного імперіалізму Г. Беккера в поясненні причини злочину.
52. «Економічні» погляди Айзека Ерліха на причини злочину.
53. «Механістичний» погляд на етіологію тіньової економіки.
54. «Механістичний» погляд на етіологію організованої злочинності.
55. Біхевіористська генетика як напрям генетичного підходу в поясненні причини злочину.
56. Спадковість як напрям генетичного підходу в поясненні причини злочину.
57. Епігенетика яка капрям генетичного підходу в поясненні причини злочину.
58. Еволюційний підхід в поясненні причини злочину.
59. Еволюційна нейроандрогенна теорія злочинної поведінки (Л. Елліс).
60. Нейробіологічний підхід в поясненні причини злочину.
61. Теорія впливу нагороди в поясненні причини злочину.
62. Теорія предфронтальної дисфункції в поясненні причини злочину.
63. Теорія агресії К. Лоренца в поясненні причини злочину.
64. Теорія злочинної установки (С. Нежурбіда).
65. Психоаналітична теорія злочину У.Уайта.
66. Теорія психопатизації злочинця (А. Мерген).
67. Психоаналітична теорія злочину Д. Абрахамсена.

68. Психоаналітична теорія злочину Е. Гловера.
69. Соціобіологічна теорія деструктивності (Е. Фромм).
70. Культурно-правова концепція в поясненні причини злочину (І. Анденес).